VIP-prosjektet

Ved Anne Gro Tvedt

I januar 2003 gikk VIP- (veiledning og informasjon om psykiske problemer og lidelser) - prosjektet over fra å være prosjekt til permanent tiltak i Asker, Bærum og Follo. Skoler på Øvre og Nedre Romerike skal starte opp. Dette innebærer at grunnkursklassene i videregående skoler i Akershus hvert år får tilbud om prosjektet i samarbeid med skolens lærere, helsesøstre, PP-tjenesten, distriktpsikiatriske senter, og i noen kommuner den kommunale psykiatritjeneste. Personell som nå ivaretar undervisningen i skolene, er lokalt forankret. VIP v/Blakstad sykehus har skolert deltakende profesjoner gjennom to år for at disse skal overta ansvaret for "sine" skoler.

Målsetting

Hovedmål:

Gjøre elever bedre rustet til å ta vare på sin egen psykiske helse og bli oppmerksomme på hvilke hjelpeinstanser de kan oppsøke ved psykiske problemer og lidelser.

Delmål:

- Elevenes forhold til psykiske problemer og lidelser skal avmystifiseres og gjøres mer alminnelig. De skal lære mer om psykisk helse generelt, og få økt forståelse for det normale og alminnelige i det å ha psykiske problemer.
- Elevene skal lære å kjenne signaler på psykiske problemer hos seg selv og sine medelever, og de skal lære å bli mer oppmerksomme på sine egne følelser.
- De elevene som synes å utvikle psykiske lidelser, skal få hjelp til å ta kontakt med hjelpeapparatet så tidlig som mulig, i den hensikt å forebygge alvorlige lidelser.
- Lærere, rådgivere og helsepersonell i skolen skal få økte muligheter til å kunne oppdage problemer hos elevene på et tidlig tidspunkt for deretter å kunne sette i verk egnede tiltak.

Oppnådde suksesskriterier

Elever ønsker prosjektet velkommen

Vi har i løpet av tre år møtt ca. 5000 elever i prosjektet fordelt på 270 klasser. Dette har gitt oss en unik forståelse av deres syn på psykiske problemer og lidelser, og hva de selv er opptatt av. Kort oppsummert fra evalueringer fra elevene:

- Elevene opplever prosjektet nyttig, kunnskapsberikende og aktuelt.
- Elevene sier at de nå vet mer om hvordan de kan hjelpe venner med problemer, og hvor de kan få bistand når deres hjelp ikke er nok.
- Elevene sier det er til god hjelp å vite om hvilke instanser som kan tilby hjelp i skolen og i egen kommune.
- Myter om psykiatrien blir avmystifisert.
- Elevene opplever at det er viktig at lærere deltar i prosjektet
- Elevene er tydelige på at det er viktig at fagpersoner kommer i skolen for å samtale og informere om psykiske problemer og lidelser.

Erfaringer i samarbeidet med elevene viser at de har stort behov for kontakt med voksne som vil og kan bistå i spørsmål om livets opp- og nedgangstider. "Ryddesamtaler" med hjelpere i skolen er en god investering i vanskelige perioder.

Prosjektet er kommet inn i årsplanene

Dette forteller at skolene finner strukturen, innholdet og erfaringene meningsfulle. Elevene ønsker at prosjektet skal bestå, og lærere som har gjennomført programmet, ser at det er riktig at det fortsetter.

Tverretattlig samarbeid med lokal forankring

Skolehelsetjeneste

I sin evaluering, sier helsesøstrene at de har fått større plass i skolene etter deltakelse i prosjektet. De erfarer at flere lærere henvender seg til dem når det gjelder drøftinger med/rundt elever. Fra elevenevalueringene fremkommer det at ungdommene i stadig økende grad vil oppsøke helsesøster dersom de får problemer. Gjennom prosjektet har helsesøstrene fått flere partnere for drøftinger av skolehverdagen med kollegaer i psykiatrien, noe som og kommer elevene til gode.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste

PP-tjenestens ledere er viktige i forhold til å fremme tjenestens plass i helsefremmende arbeid som VIP-prosjektet. I Follo og Øvre og Nedre Romerike der de deltar i prosjektet, øker samarbeidet mellom helsesøster og PP-tjenesten. Det blir lettere å fordele saker og bistand til hjelp.

Personell fra psykiatrien

Etter opplæring i VIP-konseptet deltar psykiatrisk personell i to oppfølgingstimer i hver klasse og fordeles fra ulike enheter fra desentralisert psykiatritjeneste i kommunene. Dette innebærer i praksis at den enkelte deltaker bruker ca 14 virkedager pr. år til forebyggende arbeid i skolen. Tilbakemeldinger viser at personell fra klinikkene opplever arbeidet med ungdommene som stimulerende i sin kliniske hverdag. De blir bedre kjent med ungdomskulturen og kan dra veksler på dette i sitt daglige arbeid. Deltakerne informerer om hva slags hjelp de kan tilby og blir dermed verdifulle samarbeidspartnere i skolene. Terskelen blir ikke høy verken for elever eller lærere hvis de ønsker å ta en telefon for å drøfte en problemstilling.

Lærere i prosjektet

Lærere er meget viktige samarbeidspartnere i prosjektet, der de deltar i fem timer i sin klasse. De har muligheter for tidlig å oppdage endringer i atferd hos sine elever. Når lærere får trygghet på at det finnes hjelp å få både i og utenfor skolen, er det lettere å fange opp elever som viser behov for hjelp og lose dem videre. Lærernes hovedoppgave er å tilrettelegge for mestring i fagene i forhold til den situasjonen elevene befinner seg i. Samtidig er det viktig at lærere deltar i prosjektet og viser at temaer rundt psykisk helse kan ha en plass i skolehverdagen. Lærere får mer kunnskap om psykiske problemer og lidelser gjennom lærerkursene og deltakelse i klassebesøk.

(forts. s. 15)

Fremdriftsplaner (forts. fra s. 13 Tvedt: VIP-prosjektet)

Det er i løpet av prosjektperioden kommet forespørsler fra ulike deler av landet om å få del i prosjektet. Vi er i gang med opplæring til fylkene Sogn og Fjordane og Hedmark. Dette gjelder opplæring av personell som skal kunne gjennomføre opplegget i eget fylke der helsepersonell, lærere og PP-tjenesten deltar. Det unike er at skoleetat v/ utdanningsdirektør og helseetat v/fylkesmann sammen kjøper rettigheter og opplæring fra VIP sentralt ved Blakstad sykehus, til anvendelse i eget fylke. Dette tverretatlige samarbeidet kommer ungdommene til gode.

Vi erfarer at VIP-prosjektet er et godt selvmordsforebyggende arbeid med åpenhet for ungdommenes virkelighet i sårbare perioder. Det innebærer at sterkt fortvilte ungdommer vet hvor de kan få hjelp av voksne, og at videre hjelp også kan tilbys.

Anne Gro Tvedt er spesialkonsulent i forebyggende arbeid ved Sykehuset Asker og Bærum HF, divisjon Blakstad sykehus. For mer informasjon kontakt: annegro.tvedt@blakstad-sykehus.no
Internett: www.vipweb.no

(En egen artikkel om prosjektet stod i Suicidologi 2001, nr. 3, www.med.uio.no/ipsy/ssff/suicidologi/2001-nr3/Tvedt.pdf